

บทบาทของ AI ต่อศิลปิน: พลังร่วมสร้างสรรค์ หรือภัยคุกคามต่อการดำรงอยู่?

เรื่อง:
อัสตวิทย์ สิกิริรักษ์ (Attawit Sittirak)
เจ้าหน้าที่การตลาดและประชาสัมพันธ์
วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ภูมินรินทร์ เหลือบุญชู ()

คลื่นลูกใหม่แห่งยุคดนตรีดิจิทัล

อุตสาหกรรมดนตรีได้มาถึงจุดเปลี่ยนสำคัญ “ปัญญาประดิษฐ์” หรือ AI กำลังเข้ามามีบทบาทในทุกวงการ ไม่เว้นแม้แต่โลกดนตรีที่เคยเน้นความเป็นมนุษย์และการสร้างสรรค์ด้วยใจ ความสามารถของ AI ที่แต่งเพลงได้อย่างซับซ้อน หรือแม้แต่การเลียนเสียงร้องของศิลปินได้อย่างเหมือนจริง สร้างความตื่น

ตระหนกและความหวังปนกันในวงการดนตรีทั่วโลก

คำถามสำคัญคือ AI จะมาแทนที่ศิลปินได้จริงหรือ?

หรือ AI คือเครื่องมือใหม่ที่ช่วยขยายขอบเขตความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์?

และที่สำคัญไม่แพ้กัน คือสถานการณ์ในวงการดนตรีไทย ซึ่งการใช้ AI เริ่มขยับตัวและเติบโตขึ้นอย่างไร

บทความนี้ชวนผู้อ่านจากหลากหลายกลุ่ม ตั้งแต่นักศึกษา อาจารย์ โปรดิวเซอร์ ไปจนถึงผู้บริหารค่ายเพลงและแฟนเพลงทั่วไป มาเจาะลึกถึงบทบาทของ AI ในโลกดนตรีปัจจุบัน

พร้อมนำเสนอข้อมูลจากไทยเป็นหลัก เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนว่าศิลปินไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายและโอกาสอย่างไร

๑. AI กับศิลปิน: เครื่องมือ ผู้ช่วย หรือผู้เล่นร่วมวง?

ช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา AI ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในด้านการประมวลผลเสียงและการสร้างสรรค์ดนตรี

จากระบบช่วยตัดเสียงอัตโนมัติ (Auto-Tune) มาสู่ AI ที่สามารถแต่งเพลงโดยอัตโนมัติ เช่น MuseNet ของ OpenAI ที่สร้างดนตรีหลายแนว รวมถึง AI อย่าง AIVA ที่แต่งดนตรีประกอบภาพยนตร์ได้อย่างน่าทึ่ง AI ในงานดนตรีไม่ได้เป็นเพียงแค่เครื่องมือ แต่บางครั้งยังกลายเป็น “คูคิด” หรือ “เพื่อนร่วมวง”

อย่างที่ Grimes ศิลปินอิเล็กทรอนิกส์ระดับโลกกล่าวไว้ว่า “AI เหมือนสมองอีกก้อนที่ฉันปรึกษาได้ตลอดเวลา มันไม่เหนียวไม่อแง และบางครั้งมันฉลาดกว่าฉันด้วยซ้ำ”

นอกจากนี้ ยังมีโปรเจกต์อย่าง Holly+ ของ Holly Herndon ที่เปิดให้คนอื่นใช้เสียงร้องที่ถูกสร้างจาก AI ทำให้เกิดพื้นที่ใหม่ของงานศิลปะดนตรี ที่เป็นการร่วมมือระหว่างมนุษย์และ AI

ในแง่ของผู้ฟัง AI เองก็ช่วยวิเคราะห์รสนิยมและสร้างเพลย์ลิสต์ที่ตรงใจ ส่งผลให้ประสบการณ์ฟังเพลงเปลี่ยนไปด้วย

๒. ศิลปินไทยกับ AI: กำลังจะเริ่มหรือเริ่มไปแล้ว?

แม้ว่าประเทศไทยยังไม่ใช้ศูนย์กลางใหญ่ของเทคโนโลยี AI ด้านดนตรี แต่ “การทดลอง” และ “การนำไปใช้จริง” ในวงการดนตรีไทยนั้น ได้เริ่มต้นขึ้นแล้วอย่างจริงจัง

๒.๑ การใช้งานในวงการศึกษาศิลปะและอินดี้

นักศึกษาดนตรีหลายมหาวิทยาลัย

เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศิลปากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยรังสิต เริ่มนำ AI มาใช้ช่วยแต่งเพลงในโปรเจกต์ของตัวเอง โดยใช้เครื่องมืออย่าง Suno AI, LyricStudio หรือแม้แต่ ChatGPT ในการช่วยแต่งเนื้อร้องและออกแบบโครงสร้างเพลง

“ผมใช้ AI ช่วยร่างโครงสร้างท่อน verse กับ chorus ก่อน แล้วค่อยเอามาแต่งเองจริง ๆ” นักศึกษาดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต

ศิลปินอินดี้จำนวนมากก็ทดลองใช้ AI ในการสร้างบีทหรือเสียงสังเคราะห์ในผลงาน เช่น การผสมผสานดนตรีพื้นบ้านไทยอย่างแคนหรือซอเข้ากับบีทสมัยใหม่ผ่านการช่วยของ AI ทำให้ผลงานมีความแปลกใหม่และเข้าถึงกลุ่มผู้ฟังที่กว้างขึ้น

๒.๒ ผู้บริหารและโปรดิวเซอร์

ผู้บริหารค่ายเพลงอินดี้อย่าง Fungjai มองว่า AI เป็นแรงผลักดันให้ศิลปินหน้าใหม่กล้าทดลองและสร้างงานของตัวเองโดยไม่ต้องพึ่งพาค่ายหรือโปรดิวเซอร์มืออาชีพในช่วงแรก

“ศิลปินไม่ต้องจ่ายค่าห้องอัดแพง ๆ เพื่อแค่ลองไอเดีย แค่ AI ตัวเดียวก็ลองได้เป็นร้อยแบบ” โปรดิวเซอร์อินดี้ กรุงเทพฯ

นอกจากนี้ AI ยังช่วยเร่งรอบการผลิตเพลงที่สั้นลงมาก ตอบโจทย์ยุคสมัยที่เพลงใหม่เกิดขึ้นเร็วและถูกฟังในรูปแบบสั้น ๆ บนแพลตฟอร์มเช่น TikTok ตัวอย่าง GMM SAUCE ผลิตเพลงใหม่ไม่เกิน ๑ นาที หรือนำเพลงเก่ามาทำใหม่เพื่อตอบโจทย์ TikTok Creator มากขึ้น

๒.๓ ปัญหาและความกังวลในไทย

อย่างไรก็ตาม ยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่า AI จะเข้ามาทำงานแทนศิลปินได้ทั้งหมด ส่งผลให้ขาดทักษะหรือความคิดสร้างสรรค์ส่วนตัว บางกรณีพบการละเมิดลิขสิทธิ์เสียงศิลปิน เช่น การโคลนเสียงแร็ปเปอร์ไทย แล้วนำไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งยังไม่มีกรอบกฎหมายรองรับที่ชัดเจน

ผู้เชี่ยวชาญบางคนในวงการเตือนว่า “หากศิลปินไทยไม่เข้าใจการใช้ AI อย่างมีจริยธรรมและควบคุมได้ อาจถูกทิ้งไว้ข้างหลังในตลาดโลกที่เปลี่ยนเร็วนี้”

๓. ความเป็นเจ้าของและจริยธรรม: ใครคือผู้สร้างที่แท้จริง?

การใช้ AI ในการสร้างเพลง ก่อให้เกิดคำถามสำคัญเกี่ยวกับ “ความเป็นเจ้าของ” และ “จริยธรรม”

หากเพลงถูกแต่งโดย AI จากคำสั่งของมนุษย์ เนื้อร้องโดย AI และเสียงร้องเป็นเสียงโคลนของศิลปินเดิม ใครคือเจ้าของเพลงนี้?

ข้อมูลที่ AI ใช้ฝึกฝนมาจากเพลงไหนบ้าง?

ศิลปินต้นฉบับได้รับอนุญาตหรือถูกละเมิดลิขสิทธิ์หรือไม่?

prompt หรือคำสั่งที่มนุษย์ใช้กับ AI ควรถูกนับว่าเป็นการสร้างสรรคอย่างแท้จริงหรือไม่?

คำตอบของคำถามเหล่านี้ยังไม่ชัดเจนในระดับสากล และหลายประเทศกำลังเร่งวางกรอบกฎหมายเพื่อรับมือกับสถานการณ์นี้ ขณะที่ ในไทย การกำหนดนโยบายยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น

นักวิชาการบางรายชี้ว่า AI เปลี่ยนศิลปินจาก “ผู้สร้าง” เป็น “ผู้ควบคุมระบบ” มากขึ้น ซึ่งต้องการทักษะใหม่ เช่น การเขียน prompt ที่แม่นยำ หรือการคัดเลือกและ

ปรับแต่งผลลัพธ์ของ AI ให้เหมาะสมกับแนวเพลง และคอนเซปต์

๔. สิ่งที่ AI ยังทำไม่ได้ (แต่ยังน่ากลัว)

แม้ AI จะเก่งในการประมวลผลข้อมูลจำนวนมากมหาศาลและสร้างเพลงที่น่าฟัง แต่ยังมีข้อจำกัดสำคัญในหลายด้าน

- ความลึกซึ้งของอารมณ์และบริบททางวัฒนธรรม เพลงที่สะท้อนความรู้สึกในช่วงเวลาสำคัญ เช่น เพลงปลุกใจในช่วงเลือกตั้ง หรือเพลงที่สะท้อนประสบการณ์ส่วนตัวของศิลปิน ยังเป็นสิ่งที่ AI สร้างขึ้นได้ยาก

- การแสดงสดและการ improvisation ในแนวดนตรี เช่น แจ๊สหรือฮิปฮอป ที่ต้องมีการแสดงแบบสด ๆ หรือ freestyling นั้น AI ยังไม่อาจทดแทนศักยภาพของมนุษย์ได้อย่างแท้จริง

- ความสัมพันธ์กับผู้ฟัง ศิลปินที่เป็นมนุษย์สร้างความสัมพันธ์ผ่านประสบการณ์ร่วม เช่น คอนเสิร์ตหรือการตอบโต้กับแฟนเพลง ในขณะที่ AI ยังทำได้แค่ผลิตผลงานตามรูปแบบ

นักแต่งเพลงมืออาชีพคนหนึ่งเคยกล่าวไว้ว่า “AI แต่งได้ดี แต่ยังไม่เคยทำให้ผมขุ่นลุก”

๕. มุมมองจากโปรดิวเซอร์ นักแต่งเพลง และผู้บริหารค่ายในไทย

ผู้ที่อยู่เบื้องหลังวงการดนตรีไทย มอง AI ในมุมที่หลากหลาย

“AI ไม่ได้เข้ามาแทนที่ศิลปิน แต่เปิดประตูสู่ตลาดใหม่ ช่วยเร่งกระบวนการทำงานได้ดี โดยเฉพาะทีมเล็ก ๆ ที่ไม่มีงบมาก”

“AI คือพนักงาน ๒๔ ชั่วโมงที่ไม่เคยพัก แต่สุดท้ายงานศิลปะยังต้องผ่านตาคนจริงอยู่ดี”

สำหรับนักแต่งเพลงรุ่นใหม่หลายคนใช้ AI เป็น “คู่มือฝึกฝน” โดยให้ AI แต่งเพลงในหลายเวอร์ชัน เพื่อเปรียบเทียบและเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ยังมีความกังวลเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์และการลอกเลียนแบบในวงกว้าง ซึ่งต้องการการกำกับดูแลอย่างเข้มงวด

๖. เปรียบเทียบ “ศิลปิน-มนุษย์” กับ “ศิลปิน-อัลกอริธึม”

มิติเปรียบเทียบ	ศิลปิน-มนุษย์	ศิลปิน-อัลกอริธึม (AI)
แรงจูงใจ	มาจากประสบการณ์ ความรัก ความเจ็บปวด ความฝัน	มาจากข้อมูล/คำสั่ง/รูปแบบที่สั่งการ (prompt)
พลังอารมณ์	ถ่ายทอดความรู้สึกจริง ผ่านเสียง น้ำหนักคำ สีหน้า	ประมวลอารมณ์จากสถิติ หรือตัวอย่าง แต่ไม่มี “ความรู้สึก”
ความกล้าลองผิดลองถูก	กล้าแหวกแนว หักมุม สร้างสิ่งใหม่ที่ไม่สมบูรณ์แบบ	ทำซ้ำในกรอบที่ได้ผลดีในอดีต (unless fine-tuned)
ความคาดเดาไม่ได้	มีเสน่ห์เฉพาะตัว บางครั้งเซอร์ไพรส์ จนกลายเป็นตำนาน	มีรูปแบบ/โครงสร้าง ที่วิเคราะห์ได้จาก pattern
ความสัมพันธ์กับผู้ฟัง	สร้างสายใยจากประสบการณ์ร่วม เช่น คอนเสิร์ต ความทรงจำ	ผู้ฟังเชื่อมกับผลลัพธ์ มากกว่าผู้สร้าง

คำกล่าวของ Dr. Helen Smith นักจิตวิทยาดนตรีชั้นนำ กล่าวไว้ว่า “ศิลปินมนุษย์ สร้างเรื่องราว ส่วน AI สร้างภาพจำลองของเรื่องราวนั้น”

๗. แนวทางและข้อเสนอแนะสำหรับศิลปินไทยในการร่วมมือกับ AI

- **เรียนรู้และเข้าใจ AI อย่างลึกซึ้ง:** ไม่ใช่แค่ใช้เป็นเครื่องมือทั่วไป แต่ต้องรู้ข้อจำกัด จุดแข็ง และจุดอ่อนของ AI เพื่อควบคุมการสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- **รักษาความเป็นตัวเองในงานศิลปะ** ใช้ AI เป็นผู้ช่วย ไม่ใช่ผู้แทน โดยรักษาเอกลักษณ์ และความเป็นมนุษย์ในผลงาน
- **สร้างเครือข่ายและชุมชนร่วมกัน** ศิลปินไทยควรร่วมมือกันแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับ AI และสร้างมาตรฐานจริยธรรมร่วมกัน
- **จับตาทกฏหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง** เพื่อปกป้องลิขสิทธิ์และป้องกันการละเมิดที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ AI อย่างไม่ระวัง
- **ทดลองและเปิดรับนวัตกรรมใหม่ ๆ** เช่น การสร้างเพลงที่ตอบสนองต่ออารมณ์ผู้ฟังแบบเรียลไทม์ หรือการจัดคอนเสิร์ตใน Metaverse ที่ใช้ AI ช่วยประมวลผล

๘. สรุปและมองไปข้างหน้า: โอกาสและความเป็นไปได้ใหม่ ๆ

โลกของดนตรีกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว AI ไม่ใช่คู่แข่งที่ศิลปินต้องกลัว แต่เป็นเครื่องมือและพันธมิตรที่ช่วยขยายขอบเขตของความคิดสร้างสรรค์

สำหรับศิลปินไทย AI คือโอกาสที่จะเข้าถึงโลกกว้างขึ้นด้วยต้นทุนที่ต่ำลง แต่ก็ต้องใช้ด้วยความระมัดระวังและความรับผิดชอบ ศิลปินที่เข้าใจและสามารถควบคุม AI ได้ จะกลายเป็นผู้นำในยุคดนตรีใหม่ ที่ซึ่งความร่วมมือระหว่างมนุษย์และเทคโนโลยีเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จ

“ดนตรีที่ทรงพลังที่สุด ไม่ใช่เพียงเสียงที่ไร้ที่ติ แต่คือเสียงที่ ‘สัมผัสใจ’ และเล่าเรื่องราวที่ไม่มีใครแทนได้”

